

POLSKA ADAPTACJA KWESTIONARIUSZA OBSZARÓW ZALEŻNOŚCI WARTOŚCI JA (CSWS-PL)

Martyna Wojtaś¹, Anna Maria Zawadzka²,
Anna Szabowska-Walaszczyk³

POLISH ADAPTATION OF CONTINGENCIES OF SELF-WORTH SCALE

Summary. This paper aims at presenting the Polish adaptation of the Contingencies of Self-Worth Scale (CSWS), introduced by Crocker, Luhtanen, Cooper and Bouvrette (2003). CSWS allows measurement of 7 contingencies of self-worth (appearance, God's love, competition, virtue, approval from others, family support and competence) and identify which contingencies of self-worth are the most important for particular person's self-esteem (self-worth).

Authors present the results of internal and external validity analyses, as well as questionnaire's reliability. 996 participants have taken part in the study. Internal validity examination included exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis of three tested models: with 5, 6 and 7 factors. For the examination of external validity authors have used the correlation testing of the relationships of contingencies of self-worth with self-esteem, perceived stress, readiness for self-improvement, narcissism, and attitudes towards money. Additional Cronbach Alpha tests were conducted to determine survey's reliability. Analysis suggest that the 6 factor model of contingencies of self-worth has the best fit (with factors: God's love, competition, virtue, approval from others, family support, competence) in Polish conditions, as well as satisfactory psychometric characteristics.

Key words: contingencies of self-worth, adaptation, self-esteem, self-development, narcissism

¹ Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański (Institute of Psychology, University of Gdansk), ORCID: 0000-0001-7071-7750.

² Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański (Institute of Psychology, University of Gdansk), ORCID: 0000-0003-1350-3881.

³ Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański (Institute of Psychology, University of Gdansk), ORCID: 0000-0003-3174-4988.

Adres do korespondencji: Martyna Wojtaś,
e-mail: martyna.wojtas@ug.edu.pl

Wprowadzenie

Jedne z pierwszych rozważań dotyczących samooceny należą do Williama Jamesa (1890), według którego obraz siebie osób realizujących te same zadania może być bardziej lub mniej pozytywny, w zależności od poziomu aspiracji tych osób. Współcześnie samoocena jest definiowana jako uogólniona, względnie trwała ocena siebie (por. Strelau, 2003, s. 573). Według Rosenberga (1986), prawidłowo wykształcona samoocena jest relatywnie stabilna w czasie (tzw. *trait self-esteem*).

Przyjęty pierwotnie kierunek badań nad samooceną koncentrował się przede wszystkim na skutkach posiadania samooceny niskiej lub wysokiej. Wykazywano, że dla prawidłowego funkcjonowania jednostki wskazane jest posiadanie wysokiej samooceny (California State Department of Education, 1990). W opublikowanym 1990 roku raporcie dowiedziono silnych negatywnych związków wysokości samooceny z takimi zjawiskami, jak: patologie w życiu rodzinnym (przemoc, ciężce nieletnich); edukacja (i źródła niepowodzenia w jej zdobywaniu); nadużywanie substancji uzależniających; przestępczość; ubóstwo i poleganie na pomocy społecznej; życie zawodowe (California State Department of Education, 1990). Również w badaniach prowadzonych przez Dienera (1984) wykazano, że samoocena jest najsilniejszym predyktorem satysfakcji z życia, ważniejszym niż wykształcenie, dochody czy też zdrowie.

Późniejsze badania pokazały jednak, że charakter związku samooceny z funkcjonowaniem człowieka nie jest tak jednoznaczny, jak pierwotnie uważano i nie ogranicza się jedynie do wysokości samooceny. Baumeister (1999) wskazał, że wysoka samoocena odgrywa jedynie rolę afektywnego zasobu, który pomaga radzić sobie z przeciwnościami. Podobnie Sęk (1991) wskazała, że cechy, takie jak wysoka samoocena, pozytywny obraz siebie i samoakceptacja korzystnie wpływają na możliwość radzenia sobie ze stresem. Jeszcze inni badacze dowiedli, że samoocena wiąże się ze zdrowiem psychicznym i jakością życia wówczas, gdy występuje z innymi kluczowymi czynnikami: własną skutecznością, niskim poziomem neurotyzmu oraz wewnętrznym poczuciem umiejscowienia kontroli (Judge i in., 2003; Judge i in., 2005).

W kolejnych badaniach skupiono się na wyróżnieniu charakterystyk samooceny, które mogą mieć związek z funkcjonowaniem osoby. Po pierwsze, ustalono, że nie tyle wysokość samooceny, co jej stabilność ma znaczenie w przewidywaniu wpływu samooceny na funkcjonowanie jednostki. Wykazano, że osoby posiadające wysoką i stabilną samoocenę w sytuacjach trudnych cechują się sprężystością i odpornością psychiczną (*resilience*), natomiast osoby posiadające samoocenę wysoką oraz niestabilną reagują w sytuacjach trudnych postawą obronną, która jest mniej optymalna (por. Kernis, 2005). Badania pokazały również, że niestabilność samooceny może wiązać się z większym poziomem lęku, większą samoświadomością, unikaniem kontaktów społecznych (Oosterwegel i in., 2001).

Kolejny kierunek badań dotyczy źródeł samooceny i pokazuje, że osoby mogą różnić się pod względem tego, jakie obszary życia (np. praca, rodzina) są istotne dla ich samooceny (Rosenberg i in., 1995). Można tu odnaleźć analogię do pomiaru dobrostanu, który również jest analizowany na poziomie ogólnym lub z uwzględnieniem specyficznych domen życia np. rodziny, pracy (por. Cummins, 1996). Jednakże w przypadku samooceny nie ma tak ugruntowanego modelu teoretycznego, który wskazywałby na możliwe obszary budujące wizerunek osoby. Co więcej, brak jest narzędzi pomiaru pozwalających na kompleksową diagnozę psychologiczną. Ten kierunek badań jest przede wszystkim rozwinięty na gruncie psychologii pracy i organizacji (por. Brockner, 1988). Stosowane jest pojęcie samooceny związanej z organizacją (OBSE – *Organization Based Self-Esteem*) (por. Pierce i in., 1989). Oznacza ono stopień, w jakim osoba uważa się za kompetentnego oraz wartościowego członka zatrudniającej organizacji. W tym ujęciu można umiejscowić prezentowaną w niniejszym artykule koncepcję i narzędzie do badania obszarów zależności wartości Ja (CSWS – *Contingencies of Self-Worth Scale*) autorstwa Crocker i współpracowników (2003).

Skala obszarów zależności wartości Ja (CSWS) – wersja oryginalna

Crocker i Wolfe (2001) proponują, aby samoocenę analizować nie tylko w ujęciu globalnym (ogólne przekonanie osoby o swojej wartości), ale również w odniesieniu do przekonań osoby na własny temat w różnych domenach życia, które mogą być źródłem wartości Ja. Definiują one obszary zależności wartości Ja (*Contingencies of Self-Worth*) jako „kategorie wyników, na których osoba opiera swoje poczucie własnej wartości w taki sposób, że jej własna wartość zależy od postrzeganych sukcesów, porażek lub wypełniania standardów w danym obszarze” (s. 594). Oznacza to, że obiektywnie postrzegany sukces zawodowy czy dobre relacje społeczne mogą w różny sposób wpływać na poczucie wartości osoby, w zależności od tego, które domeny życia są dla tego obrazu istotne. Autorzy koncepcji CSW opisują mechanizm kształtowania się obszarów zależności wartości Ja z perspektywy poczucia bezpieczeństwa (Park, Crocker, Vohs, 2006) – od najmłodszych lat interakcje społeczne przynoszą nam informacje o tym, które działania i postawy wywołują reakcje otoczenia budujące poczucie bezpieczeństwa (np. pochwała, akceptacja) lub wręcz przeciwnie – je zaburzają. W ten sposób tworzą się konkretne przekonania o tym, co należy robić, aby czuć się wartościowym (mieć zaspokojoną potrzebę bezpieczeństwa). Przykładowo osoba może wykształcić przekonanie, że należy być towarzyskim, atrakcyjnym lub nastawionym na osiągnięcia (Park, Crocker, Vohs, 2006).

W oryginalnej koncepcji wyróżniono siedem obszarów zależności wartości Ja: wygląd (*appearance*), miłość Boga (*God's love*), rywalizację (*competition*), przestrzeganie zasad (*virtue*), akceptację innych (*approval from others*), wsparcie rodziny (*family support*) i kompetencje akademickie (*academic competence*). Przyjmuje się, że obszary

te można umieścić na continuum – od obszarów wewnętrznych (*internal*) do zewnętrznych (*external*) (Crocker i in., 2003). Obszary wewnętrzne to przestrzeganie zasad i miłość Boga, odzwierciedlają one autonomiczne aspekty Ja. Obszary zewnętrzne, od wsparcia rodziny aż po wygląd i akceptację innych, dotyczą oceny siebie na podstawie standardów społecznych i ocen innych, odnoszą się do procesów porównań społecznych. Badania Crocker i współpracowników (2003) wykazały, że budowanie poczucia wartości na gruncie zewnętrznych obszarów wiąże się z niższą samooceną ogólną, zwiększonym neurotyzmem oraz narcyzmem. Można tu zaobserwować analogię do modelu aspiracji związanego z motywacją wewnętrzną i zewnętrzną (Kasser, Ryan, 1993). W modelu aspiracji zakłada się, że cele, do jakich dążą ludzie, można podzielić na zewnętrzne oraz związane z motywacją wewnętrzną. Cele zewnętrzne, określane jako materialistyczne, wiążą się z dążeniem do bogactwa, atrakcyjnego wyglądu i sławy. Z kolei cele wewnętrzne pomagają w osiągnięciu dobrostanu. Należą do nich na przykład relacje społeczne czy rozwój osobisty.

Obszary zależności wartości Ja nie tylko są sklasyfikowane podobnie jak aspiracje (wewnętrzne *vs* zewnętrzne), ale również mają samoregulacyjny charakter, czyli wpływają na to, jakie cele oraz w jaki sposób są realizowane (Crocker i in., 2006). Charakterystyczne jest zatem wyznaczanie przez osobę celów (*self-validation goals*) umożliwiających potwierdzanie wartości w obszarze, który ma największe znaczenie dla samooceny. Przykładowo, jeżeli dla osoby kluczowy jest obszar wartości związany z kompetencjami zawodowymi bądź akademickimi, to więcej czasu będzie inwestowała w czynności dające możliwość osiągnięcia sukcesu (na przykład szkolenia), czy ogólnie więcej czasu poświęcać będzie pracy. Efekt ten potwierdzili Crocker i współpracownicy (2003) w badaniach longitudinalnych z udziałem studentów, w których wykazano, że znaczenie obszaru zależności wartości Ja było predyktorem odpowiadających im aktywności: czasu poświęcanego na naukę, dbanie o wygląd czy też uczestniczenie w praktykach religijnych. Cele potwierdzające dany obszar wartości Ja wiążą się z chęcią unikania porażek w danej sferze, zatem osoba utwierdzająca swoją wartość poprzez kompetencje może unikać sytuacji, w których istnieje zbyt duże ryzyko niepowodzenia, na przykład może unikać wyzwań zawodowych. W dłuższej perspektywie może to być niekorzystne, bo ogranicza możliwość rzeczywistego sukcesu. Ponadto, przywołując rozważania Deciego i współpracowników (1994), jeżeli jakaś domena życia zbyt silnie wpływa na poczucie wartości, możliwe jest pojawienie się wewnętrznych mechanizmów kontroli. W efekcie może wystąpić ryzyko przymusu realizacji aktywności w tym obszarze, co wiąże się z motywacją zewnętrzną, która w mniejszym stopniu niż motywacja wewnętrzna stwarza możliwość osiągnięcia dobrostanu (Crocker i in., 2006).

Podsumowując, opisane powyżej mechanizmy samoregulacji pokazują, że analiza na podstawie obszarów zależności wartości Ja w większym zakresie wyjaśnia związku samooceny z funkcjonowaniem jednostki niż analiza w oparciu o poziom samooceny (por. Crocker, Wolfe, 2001).

Skala CSWS – istniejące adaptacje

W badaniach dotyczących CSW prowadzonych w Ameryce ustalono, że oryginalna wersja narzędzia CSWS, autorstwa Crocker i współpracowników (2003), składa się z siedmiu czynników (model dobrze dopasowany do danych: $N = 709$, $\chi^2 = 1611,95$ ($p < ,05$), CFI = ,92, RMSEA = ,05 (Crocker i in., 2003)) i odpowiada siedmiu następującym obszarom zależności wartości Ja: przestrzeganiu zasad, miłości Boga, rywalizacji, wsparciu rodziny, kompetencjom akademickim, akceptacji innych i wyglądowni. Rzetelność poszczególnych skal wynosi od $\alpha = ,86$ do $\alpha = ,97$.

Narzędzie CSWS doczekało się już adaptacji w różnych krajach, takich jak Hiszpania, Turcja, Rumunia, Japonia, Iran i Holandia. W części z wymienionych krajów struktura skali CSWS odpowiada strukturze wersji amerykańskiej, natomiast w pozostałych – odbiega od wersji oryginalnej. Przykładem krajów, w których skala CSWS posiada siedmioczynnikową strukturę, są: Hiszpania (García-Soriano, Belloch, Castañeiras, 2010), Turcja (Çetin, Akin, Eroglu, 2011), Rumunia (Maricutoiu i in., 2012) i Japonia (Uchida, 2008) (w Japonii obszar miłość Boga zastąpiono obszarem harmonia w relacjach międzyludzkich). Jedną z wersji skali CSWS posiadającą inną strukturę niż wersja amerykańska jest adaptacja irańska (SabzehAra i in., 2014). Wyłoniono w niej następujące czynniki: rywalizacja, postawa innych, akceptacja innych, przestrzeganie zasad, miłość Boga, kompetencje akademickie. W holenderskiej wersji skali CSWS (Jansen, Vonk, 2005) wyłoniono strukturę czteroczynnikową, która składała się z trzech czynników ze skali CSWS: aprobaty społecznej, wyglądu i osiągnięć oraz jednego czynnika stworzonego przez autorów – zależności wewnętrznej (*intrinsic contingency*). Miary dopasowania poszczególnych adaptacji zostały przedstawione w tabeli 1.

Podsumowując, można stwierdzić, że dopasowanie modelu obszarów zależności wartości Ja w różnych krajach nie jest jednorodne – liczba obszarów zależności wartości Ja ważnych dla danej populacji czy kultury może się różnić, zatem w obecnym artykule testowano, ile i jakie obszary zależności wartości Ja można wyróżnić w populacji polskiej.

Tabela 1. Adaptacje skali CSWS w wybranych krajach

Kraj	Liczba czynników	χ^2	CFI	RMSEA
Hiszpania	7	1272,90 ($p < ,05$)	,91	,05
Turcja	7	–	,98	,04
Rumunia	7	–	,90	,056
Japonia	7	282,3 ($p = ,04$)	,98	,03
Iran	6	1723 ($p < ,001$)	,87	,07
Holandia	4	15947,04 ($p = ,01$)	–	,11

Skala CSWS – polska adaptacja (CSWS-PL)

Badania poprzedzało przygotowanie polskiej wersji językowej skali CSWS. Polska wersja narzędzia została utworzona na podstawie tłumaczenia i tłumaczenia zwrotnego amerykańskiej wersji skali CSWS udostępnionej przez autorów. Pytania na skali kompetencje akademickie zamieniono na osiągnięcia w pracy, tak aby móc badać wpływ osiągnięć w pracy zawodowej na ocenę siebie (np. „Osiągnięcia w pracy wpływają na moje poczucie własnej wartości”) – podobną strategię zastosowano z powodzeniem również w hiszpańskiej wersji kwestionariusza (García-Soriano, Belloch, Castañeiras, 2010).

Grupa osób badanych

Badania podzielono na trzy tury. W pierwszej turze przeprowadzono weryfikację trafności czynnikowej kwestionariusza, w drugiej turze wykonano analizę confirmacyjną, rzetelności oraz trafności wewnętrznej, w trzeciej turze zaś sprawdzono trafność teoretyczną. W pierwszej turze badań wzięło udział 431 osób, w tym 139 mężczyzn i 292 kobiety. Średnia wieku wyniosła $M = 24,77$ ($SD = 6,78$). Badani wypełniali polską wersję CSWS składającą się z 35 pytań. Swoje odpowiedzi zaznaczali na skali od 1 – „Zdecydowanie się nie zgadzam” do 7 – „Zdecydowanie się zgadzam”. W drugiej turze badań próba składała się z 565 osób (333 kobiet, 232 mężczyzn), a średnia wieku wynosiła $M = 25,2$ ($SD = 8,65$). W trzeciej turze badań przebadano 149 osób: 76 kobiet (51%) i 73 mężczyzn (49%) w wieku $M = 31,74$ ($SD = 6,13$). Osoby badane miały średnie (60) oraz wyższe (261) wykształcenie i pochodziły z województwa wielkopolskiego.

Właściwości psychometryczne narzędzia: struktura czynnikowa, rzetelność, trafność

Struktura czynnikowa

W pierwszej turze badań najpierw przetestowano dopasowanie oryginalnego modelu siedmioczynnikowego do grupy polskiej. Analizy dokonano za pomocą confirmacyjnej analizy czynnikowej (CFA – *Confirmatory Factor Analysis*) w programie AMOS 22.0. Testowany model okazał się niedopasowany do danych. Wartość wskaźnika RMSEA (*Root Mean Square Error of Approximation*), który określa przybliżony błąd wariancji, jest najważniejszym wskaźnikiem dopasowania: w przypadku idealnego dopasowania powinien on przyjmować wartość poniżej ,05, a w praktyce dopuszcza się wartości do ,10 (Browne, Cudeck, 1993). W testowanym modelu wartość RMSEA wyniosła ,12 (PCLOSE = ,001). Wartość χ^2 , która wskazuje na dopasowanie modelu, gdy jest nieistotna statystycznie, wyniosła $\chi^2(573) = 9296,62$ i była istotna statystycznie ($p < ,001$). W związku z tym, że istotność statystyki χ^2 może

wynikać z wielkości badanej próby, wzięto pod uwagę kolejny ważny wskaźnik dopasowania, czyli statystykę χ^2/df (CMIN/DF). Powinna ona przyjmować wartość poniżej 5,00 (Marsh, Hocevar, 1985). W modelu siedmioczynnikowym wyniosła ona χ^2/df (CMIN/DF) = 6,68, zatem obydwa ważne wskaźniki dopasowania, RMSEA i χ^2/df (CMIN/DF), mieściły się zdecydowanie powyżej wymaganego kryterium. Inne współczynniki dopasowania, CFI (*Comparative Fit Index*) i GFI (*Goodness of Fit Index*), przyjmujące w przypadku idealnego dopasowania wartość 1,00, wyniosły dla tego modelu odpowiednio – ,593 i ,595, a zatem były zdecydowanie niesatysfakcjonujące.

W dalszym kroku, w celu zbadania struktury czynnikowej skali CSWS-PL, przeprowadzono eksploracyjną analizę czynnikową (EFA – *Exploratory Factor Analysis*) metodą głównych składowych (rotacja Oblimin) na tej samej próbie badanych. Uzyskane wyniki pokazały, że dobór próby był adekwatny, na co wskazywał wskaźnik KMO wynoszący ,871. Poziom istotności testu sferyczności Bartletta wyniósł $p < ,001$ ($\chi^2 = 7325,94$, $df = 378$), co potwierdziło zasadność zastosowania analizy czynnikowej. Na podstawie wykresu osypiska zidentyfikowano model sześcioczynnikowy. Pozycje, które nisko korelowały z każdym z czynników, wykluczono z dalszych analiz (9, 35, 10, 4, 17, 21, 30). W rezultacie czynnik wygląd, wyróżniony w amerykańskiej wersji skali, nie znalazł się w polskiej adaptacji. Główne wartości składowe dla każdego z czynników wyniosły odpowiednio: czynnik 1 = 7,57 (kompetencje), czynnik 2 = 3,56 (miłość Boga), czynnik 3 = 2,53 (akceptacja innych), czynnik 4 = 2,36 (przestrzeganie zasad), czynnik 5 = 1,41 (rywalizacja), czynnik 6 = 1,33 (wsparcie rodziny). Suma zmienności tłumaczona przez sześć czynników wyniosła 66,99%. Struktura macierzy skali CSWS-PL została przedstawiona w tabeli 2.

Tabela 2. Macierz korelacji każdego ze stwierdzeń kwestionariusza CSWS-PL z sześcioma czynnikami

	Czynniki					
	1	2	3	4	5	6
27. Osiągnięcia w pracy wpływają na moje poczucie własnej wartości.	,83	-,29	-,07	,35	-,43	-,32
33. Żle się ze sobą czuję, gdy moje wyniki w pracy są słabe.	,79	-,22	-,19	,29	-,25	-,17
22. Świadomość osiągania dobrych wyników w pracy sprawia, że lepiej się ze sobą czuję.	,79	-,17	-,01	,16	-,41	-,35
19. Osiągnięcia w pracy zwiększają mój szacunek dla samego siebie.	,74	-,22	-,10	,33	-,44	-,35
8. Czuję się wartościowy, gdy Bóg mnie kocha.	,17	-,95	-,05	,30	-,10	-,18
26. Moje poczucie własnej wartości wzrasta, gdy czuję, że Bóg mnie kocha.	,25	-,95	-,07	,30	-,16	-,17
18. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdyby Bóg mnie nie kochał.	,21	-,93	-,06	,29	-,12	-,17
2. Moje poczucie własnej wartości wynika z tego, że Bóg mnie kocha.	,12	-,90	-,04	,24	-,04	-,17
31. Gdy myślę, że postępuję wbrew woli Boga, źle się ze sobą czuję.	,26	-,87	-,15	,33	-,09	-,18
15. Nie dbam o to, co myślą o mnie inni.	-,08	,10	,83	-,12	-,00	-,09
23. To, co myślą o mnie inni, nie ma żadnego wpływu na to, co sam o sobie myślę.	-,06	,05	,82	-,10	,06	,02
6. Nie obchodzi mnie to, że inni mają złą opinię na mój temat.	-,14	,10	,80	-,16	,00	-,11
13. Moje zdanie o sobie nie zależy od tego, jak dobrze radzę sobie w pracy.	-,08	,02	,51	-,06	,05	,08
28. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdybym zrobił coś nieetycznego.	,28	-,28	-,22	,81	-,01	-,26

11. Gdy postępuję zgodnie z moimi zasadami moralności, zaczynam bardziej siebie szanować.	,12	-,20	-,05	,80	-,24	-,37
34. Moje poczucie własnej wartości zależy od tego, czy przestrzegam swoich zasad moralnych.	,36	-,29	-,21	,79	-,13	-,18
14. Nie mógłbym siebie szanować, gdybym nie żył zgodnie z zasadami moralności.	,16	-,32	-,12	,79	-,14	-,28
5. Robienie rzeczy, o których wiem, że są złe, sprawia, że tracę szacunek dla samego siebie/siebie samej.	,14	-,25	-,05	,72	-,07	-,20
12. Świadomość, że wykonuję zadania lepiej od innych, podnosi moje poczucie własnej wartości.	,27	-,11	-,04	,18	-,84	-,38
3. Czuję się wartościowy, gdy wykonam jakies zadanie lepiej niż inni.	,27	-,10	-,08	,15	-,83	-,26
25. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w rywalizacji z innymi.	,34	-,14	-,08	,08	-,73	-,20
20. Bycie lepszym od innych zwiększa mój szacunek dla samego siebie.	,46	-,16	-,06	,03	-,73	-,06
32. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w zadaniach wymagających współzawodnictwa.	,45	-,17	-,05	,05	-,69	-,02
1. Świadomość, że wyglądam atrakcyjnie, sprawia, że dobrze się ze sobą czuję.	,03	,03	,04	,18	-,50	-,31
7. Świadomość, że moja rodzina mnie kocha, sprawia, iż dobrze się ze sobą czuję.	,09	-,16	,17	,34	-,25	-,83
16. Gdy moja rodzina jest ze mnie dumna, moje poczucie własnej wartości wzrasta.	,28	-,26	-,05	,44	-,41	-,82
29. Fakt, że posiadam rodzinę, której na mnie zależy, jest ważny dla mojego poczucia godności.	,33	-,28	-,02	,31	-,23	-,82
24. Gdy czuję się niekochany przez moją rodzinę, moje poczucie własnej wartości spada.	,39	-,20	-,17	,19	-,23	-,62

W drugiej turze badań przeprowadzono konfirmacyjną analizę czynnikową sześcioczynnikowego modelu obszarów zależności wartości Ja, zidentyfikowanego uprzednio w eksploracyjnej analizie czynnikowej. Analizę CFA przeprowadzono, wykorzystując program statystyczny AMOS 22.0. Posłużono się metodą największej wiarygodności. Uzyskane wyniki dla modelu sześcioczynnikowego wskazały na bliskie zadowalającemu dopasowanie do danych. Wartość χ^2 wyniosła $\chi^2(336) = 1163,98$, $p < ,001$. Wartość wskaźnika RMSEA w testowanym modelu wyniosła ,066 (PCLOSE = ,001), a statystyka dopasowania χ^2/df (CMIN/DF) wyniosła 3,46, co oznacza, że obydwie statystyki były satysfakcjonujące. Współczynniki dopasowania CFI i GFI wyniosły dla tego modelu odpowiednio – ,898 i ,865, a zatem były niższe od przyjmowanego kryterium. Składowe korelacje w modelu były zadowalające, co przedstawiono w tabeli 3. Najwyższe wartości korelacji odnotowano dla czynnika miłość Boga.

W celu poprawy dopasowania przetestowanego sześcioczynnikowego modelu posłużono się analizą wskaźników SRC (*Standardised Residual Covariances*). Analiza ta wskazała, że w przypadku siedmiu stwierdzeń (tj. 1, 19, 11, 20, 24, 25, 32) wskaźniki SRC są powyżej wymaganego kryterium ($> 2,58$), zatem stwierdzenia te usunięto z modelu i ponownie przeprowadzono konfirmacyjną analizę czynnikową (por. Konarski, 2010). Uzyskane w ten sposób wyniki wskazały na satysfakcjonujące dopasowanie modelu do danych: $\chi^2(175) = 498,13$, $p < ,001$; CMIN/DF = 2,85; RMSEA = ,057, PCLOSE = ,022; GFI = ,921, CFI = ,947. Najwyższe wartości korelacji odnotowano dla czynnika miłość Boga, a najniższą – w przypadku czynnika akceptacji innych (por. tabela 3).

Tabela 3. Składowe korelacje konfirmacyjnej analizy czynnikowej w sześcioczynnikowym modelu CSWS-PL

Obszar zależności wartości Ja	Stwierdzenia	Model sześci- czynni- kowy	Model sześci- czynnikowy po uwzględ- nieniu war- tości SRC
Kompetencje	27. Osiągnięcia w pracy wpływają na moje poczucie własnej wartości.	,77	,76
	22. Świadomość osiągnięcia dobrych wyników w pracy sprawia, że lepiej się ze sobą czuję.	,72	,83
	33. Źle się ze sobą czuję, gdy moje wyniki w pracy są słabe.	,78	,73
	19. Osiągnięcia w pracy zwiększają mój szacunek dla samego siebie.	,74	-
	8. Czuję się wartościowy(-a), gdy Bóg mnie kocha.	,87	,87
Miłość Boga	26. Moje poczucie własnej wartości wzrasta, gdy czuję, że Bóg mnie kocha.	,87	,90
	18. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdyby Bóg mnie nie kochał.	,86	,87
Akceptacja innych	31. Gdy myślę, że postępuję wbrew woli Boga, źle się ze sobą czuję.	,87	,86
	2. Moje poczucie własnej wartości wynika z tego, że Bóg mnie kocha.	,86	,87
	15. Nie dbam o to, co myślą o mnie inni. (r)	,84	,92
	6. Nie obchodzi mnie to, że inni mają złą opinię na mój temat. (r)	,85	,81
	23. To, co myślą o mnie inni, nie ma żadnego wpływu na to, co sam o sobie myślę. (r)	,79	,68
	13. Moje zdanie o sobie nie zależy od tego, jak dobrze radzę sobie w pracy. (r)	,25	,28

Przestrzeganie zasad	34. Moje poczucie własnej wartości zależy od tego, czy przestrzegam swoich zasad moralnych.	,76	,76
	14. Nie mógłbym/mogłabym siebie szanować, gdybym nie żył(-a) zgodnie z zasadami moralności.	,77	,70
	28. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdybym zrobił(-a) coś nieetycznego.	,79	,78
	11. Gdy postępuję zgodnie z moimi zasadami moralności, zaczynam bardziej siebie szanować.	,63	–
	5. Robienie rzeczy, o których wiem, że są złe, sprawia, że tracę szacunek dla siebie.	,74	,57
Wsparcie rodziny	7. Świadomość, że moja rodzina mnie kocha, sprawia, iż dobrze się ze sobą czuję.	,65	,64
	16. Gdy moja rodzina jest ze mnie dumna, moje poczucie własnej wartości wzrasta.	,67	,80
	29. Fakt, że posiadam rodzinę, której na mnie zależy, jest ważny dla mojego poczucia godności.	,71	,74
	24. Gdy czuję się niekochany(-a) przez moją rodzinę, moje poczucie własnej wartości spada.	,78	–
Rywalizacja	12. Świadomość, że wykonuję zadania lepiej od innych, podnosi moje poczucie własnej wartości.	,66	,82
	3. Czuję się wartościowy(-a), gdy wykonam jakiś zadanie lepiej niż inni.	,65	,82
	20. Bycie lepszym od innych zwiększa mój szacunek dla samego siebie.	,73	–
	25. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w rywalizacji z innymi.	,72	–
	32. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w zadaniach wymagających współzawodnictwa.	,74	–
	1. Świadomość, że wyglądam atrakcyjnie, sprawia, iż dobrze się ze sobą czuję.	,22	–

Adnotacja: (r) – stwierdzenia odwrotne.

Analiza rzetelności

Kolejnym krokiem walidacji kwestionariusza CSWS-PL była analiza rzetelności sześcioczynnikowej wersji kwestionariusza po zastosowaniu korekty na podstawie analizy SRC. Analizę wykonano na próbie, na której przeprowadzono confirmacyjną analizę czynnikową. Rzetelności, jakie uzyskano dla sześciu badanych obszarów zależności wartości Ja, wyniosły odpowiednio: przestrzeganie zasad $\alpha = ,80$, miłość Boga $\alpha = ,94$, kompetencje $\alpha = ,83$, wsparcie rodziny $\alpha = ,77$, rywalizacja $\alpha = ,80$, akceptacja innych $\alpha = ,75$. Badane wymiary obszarów zależności Ja składały się z mniej niż 10 itemów, uzyskane wyniki rzetelności wskazują więc na bardzo dobrą rzetelność badanego narzędzia.

Analiza trafności wewnętrznej

Jednym ze sposobów badania trafności wewnętrznej narzędzia jest analiza korelacji pomiędzy jego wymiarami. Analiza korelacji r Pearsona wskazała na wysokie korelacje pomiędzy większością sześciu wymiarów wyróżnionych w confirmacyjnej analizie czynnikowej. Wyjątek stanowiły: wymiar akceptacji innych, który korelował istotnie pozytywnie jedynie z wymiarem rywalizacji oraz wymiar miłości Boga, którego korelacje z wymiarami rywalizacji i akceptacji innych były nieistotne statystycznie (por. tabela 4).

Tabela 4. Trafność wewnętrzna CSWS-PL – korelacje pomiędzy obszarami zależności wartości Ja

Obszary zależności wartości Ja	1	2	3	4	5
Przestrzeganie zasad					
Miłość Boga	,35***				
Kompetencje	,40***	,19***			
Wsparcie rodziny	,37***	,26***	,36***		
Rywalizacja	,17***	,06	,34***	,27***	
Akceptacja innych	-,02	,05	-,009	-,02	,13**

* ,05; ** ,01; *** ,001.

Analiza trafności teoretycznej

Za kryteria trafności teoretycznej w prezentowanym artykule przyjęto narcyzm i typ postaw wobec pieniędzy. Z dotychczasowych badań wynika, że narcyzm (jako cecha przejawiająca się domaganiem się podziwu, przekonaniem o sile własnego wpływu na innych, przekonaniem o własnej urodziwości, wysokich kompetencjach i własnym sukcesie, por. Bazińska, Drat-Ruszczak, 2000) wiąże się pozytywnie z rywalizacją i wyglądem, a negatywnie z przestrzeganiem zasad i akceptacją innych (Crocker i in., 2003). Do pomiaru narcyzmu wykorzystano Kwestionariusz NPI (*Narcissistic Personality Inventory*) (Raskin, Hall, 1979) w adaptacji polskiej Bazińskiej i Drat-Ruszczak (2000). Analiza korelacji r Pearsona wykazała istotne korelacje dodatnie między narcyzmem i następującymi obszarami zależności wartości Ja: rywalizacją, kompetencjami i akceptacją innych (por. tabela 5).

W badaniach poprzedników dowiedziono także, że zewnętrzne obszary zależności wartości Ja (tj. wygląd i kompetencje akademickie) wiążą się z problemami finansowymi (Crocker, Luhtanen, 2003). Do badania postaw wobec pieniędzy użyto Skali Postaw wobec Pieniędzy (Gąsiorowska, 2013). Przeprowadzona analiza wskazała, że budowanie swojej wartości na kompetencjach wiązało się pozytywnie z niepokojem i awersją wobec zobowiązań oraz negatywnie z pieniędzmi jako źródłem zła. Budowanie swojej wartości na rywalizacji (która również należy do zewnętrznych obszarów wartości Ja) wiązało się istotnie pozytywnie z postawami wobec pieniędzy, takimi jak władza, niepokój, awersja wobec zobowiązań i negatywnie z pieniędzmi jako źródłem zła (por. tabela 5).

Tabela 5. Korelacje obszarów zależności wartości Ja z narcyzmem i postawami wobec pieniędzy

Obszary zależności wartości Ja	N	KF	WPP	NF	AwZF	ŁO	ŻZ	PG
Przestrzeganie zasad	-,11	,01	-,19*	,09	,14	-,20*	,07	,05
Miłość Boga	,05	,17*	,06	,21**	-,16*	,10	,26**	,20*
Kompetencje	,18*	-,08	,11	,20*	,16*	,01	-,17*	-,05
Wsparcie rodziny	,15t	,12	,03	,06	,13	,02	,18*	,01
Rywalizacja	,28***	,11	,17*	,17*	,26**	,13	-,26**	-,10
Akceptacja innych	,16*	,008	-,01	-,11	,04	,08	-,16*	,10

Adnotacja: N – Narcyzm; KF – Kontrola finansowa; WPP – Władza posiadania pieniędzy; NF – Niepokój finansowy; AwZF – Awersja wobec zobowiązań finansowych; ŁO – Łapanie okazji; ŻZ – Źródło zła; PG – Preferowanie gotówki.

* ,05; ** ,01; *** ,001.

Statystyki opisowe

W celu pełnego zobrazowania danych psychometrycznych narzędzia CSWS-PL wykonano obliczenia dotyczące jego rzetelności i statystyk opisowych. Wyniki przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Średnie, odchylenia standardowe i rzetelności poszczególnych czynników

	<i>M</i>	<i>SD</i>	α
Przestrzeganie zasad	4,93	1,15	,85
Miłość Boga	2,88	1,76	,97
Kompetencje	5,23	1,12	,86
Wsparcie rodziny	5,42	1,01	,72
Rywalizacja	5,52	1,21	,88
Akceptacja innych	3,81	1,11	,72
Narcyzm	3,18	,58	,93
Kontrola finansowa	3,47	,65	,90
Władza płynąca z pieniędzy	2,72	,64	,83
Niepokój o finanse	2,79	,57	,77
Awersja wobec zobowiązań finansowych	4,09	,56	,59
Łapanie okazji	2,92	,71	,59
Źródło zła	2,33	,45	,37
Preferowanie gotówki	2,43	1,06	,57

Podsumowanie

Uzyskane wyniki dotyczące trafności wewnętrznej narzędzia (tj. wyniki eksploracyjnej i confirmacyjnej analizy czynnikowej) wskazują na dobre dopasowanie modelu sześcioczynnikowego skali CSWS-PL. Zatem, podobnie jak w przypadku adaptacji narzędzia na grupie irańskiej i holenderskiej (por. Jansen, Vonk, 2005; SabzehAra i in., 2014), w grupie polskiej nie udało się odtworzyć oryginalnej struktury narzędzia. Sześć wyłonionych czynników to: przestrzeganie zasad, miłość Boga, kompetencje, wsparcie rodziny, rywalizacja i akceptacja innych. Pytania dotyczące wyglądu, który jest siódmym obszarem w oryginalnej wersji Crocker i współautorów (2003), zostały zachowane w polskiej wersji kwestionariusza, jednak należy je pomijać w trakcie obliczania wyników, gdyż odtworzenie tego czynnika w grupie

polskiej było niemożliwe. Rozbieżność tę należy rozpatrywać w kontekście różnic kulturowych – narzędzie i model CSWS zostały wypracowane na gruncie kultury amerykańskiej, gdzie obsesja pięknego ciała jest znacznie dłużej kulturowana niż w Polsce, a atrakcyjny wygląd jest na tyle istotnym obszarem własnej wartości, że wyodrębnia się jako niezależny wymiar (por. Hamermesh, 2011). Należy podkreślić, że uzyskano bardzo dobre rzetelności skali CSWS-PL dla wyróżnionych sześciu obszarów wartości Ja we wszystkich przeprowadzonych badaniach.

Zgodnie z wynikami badań poprzedników wykazano, że budowanie własnej wartości na rywalizacji wiąże się pozytywnie z narcyzmem. Ponadto analizy wykazały pozytywny związek narcyzmu z akceptacją innych w warunkach polskich, odwrotny do wyniku otrzymanego w próbie amerykańskiej (por. Crocker i in., 2003). Uzyskany wynik może wynikać z różnic kulturowych dotyczących sposobu budowania wartości Ja w grupie polskiej i amerykańskiej.

Sprawdzono, czy zewnętrzne obszary wartości Ja, podobnie jak w badaniach amerykańskich (Crocker, Luhtanen, 2003), będą wiązać się pozytywnie z niepokojem o finanse, a negatywnie z kontrolą finansową. Wykazano, że duże znaczenie rywalizacji i kompetencji dla samooceny wiąże się z większym niepokojem o finanse. W przypadku postawy wobec pieniędzy „kontrola finansowa” nie zaobserwowano żadnych zależności z obszarami zależności wartości Ja.

W kolejnych badaniach, za przykładem analiz trafności narzędzia przeprowadzonych dotychczas w innych krajach niż Polska, wskazane byłoby sprawdzenie związków obszarów zależności wartości Ja z cechami osobowości Wielkiej Piątki (kwestionariuszem NEO-FFI). Należałoby także sprawdzić zależności pomiędzy zewnętrznymi i wewnętrznymi obszarami zależności wartości Ja oraz zewnętrznymi i wewnętrznymi aspiracjami życiowymi (por. SabzehAra i in., 2014).

Podsumowując, artykuł dostarcza wiedzy na temat podstawowych własności psychometrycznych narzędzia CSWS-PL i tym samym umożliwia jego wykorzystywanie z większą świadomością mocnych stron i ograniczeń, związanych ze specyfiką badanej grupy Polaków.

Literatura cytowana

- Baumeister, R.F. (1999). *The self in social psychology*. Philadelphia: Psychology Press.
- Bazińska, R., Drat-Ruszczak, K. (2000). Struktura narcyzmu w polskiej adaptacji kwestionariusza NPI Ruskina i Halla. *Czasopismo Psychologiczne*, 8, 171–188.
- Brockner, J. (1988). *Self-esteem at work: Research, theory, and practice*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Browne, M.W., Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. W: K.A. Bollen, J.S. Long (red.), *Testing structural equation models* (s. 136–162). Newbury Park, CA: Sage.
- California State Department of Education (1990). *Toward a State of Esteem. The Final Report of the California Task Force to Promote Self-esteem and Personal and Social*

- Responsibility*. Sacramento: Bureau of Publications, California State Department of Education.
- Çetin, B., Akin, A., Eroglu, Y. (2011). Kosullu öz-değer ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, 411–426.
- Crocker, J., Brook, A.T., Niiya, Y., Villacorta, M. (2006). The Pursuit of Self-Esteem: Contingencies of Self-Worth and Self-Regulation. *Journal of Personality*, 74, 1749–1771, doi: 10.1111/j.1467-6494.2006.00427.x
- Crocker, J., Luhtanen, R.K. (2003). Level of self-esteem and contingencies of self-worth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 85, 894–908, doi: 10.1177/0146167203029006003
- Crocker, J., Luhtanen, R.K., Cooper, M.L., Bouvrette, A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 894–908, doi: 10.1037/0022-3514.85.5.894
- Crocker, J., Wolfe C.T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review*, 108, 539–623, doi: 10.1037/0033-295X.108.3.593
- Cummins, R.A. (1996). The Domains of Life Satisfaction: An Attempt to Order Chaos. *Social Indicators Research*, 38, 303–328, doi: 10.1007/BF00292050
- Deci, E.L., Eghrari, H., Patrick, B.C., Leone, D.R. (1994). Facilitating internalization: the self-determination theory perspective. *Journal of Personality*, 62, 119–142, doi: 10.1111/j.1467-6494.1994.tb00797.x
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542–575, doi: 10.1037/0033-2909.95.3.542
- García-Soriano, G.G., Belloch, A., Castañeiras, C. (2010). Áreas en las que Basamos Nuestra Autoestima y su Influencia sobre el Bienestar Emocional: Validación de la Escala de Contingencias de la Autoestima para su uso en castellano. *Revista argentina de clínica psicológica*, 19, 5–14.
- Gaşiorowska A. (2013). Skala postaw wobec pieniędzy SPP. Konstrukcja i walidacja narzędzia pomiarowego. *Psychologia ekonomiczna*, 3, 20–39, doi: 10.14659/PJOEP.2013.03.02
- Hamermesh, D.S. (2011). *Beauty pays: why attractive people are more successful?* Princeton: University Press.
- James, W. (1890/2002). *Psychologia – kurs skrócony*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jansen, J., Vonk, R. (2005). Contingente zelfwaardering: betrouwbaarheid en validiteit. van de Nederlandse globale en domeinspecifieke contingentieschaal. *Nederlands Tijdschrift voor Psychologie en haar grensgebieden*, 60, 1–14, doi: 10.1007/BF03062338
- Judge, T.A., Bono, J.E., Erez, A., Locke, E.A. (2005). Core self-evaluations and job and life satisfaction: The role of self-concordance and goal attainment. *Journal of Applied Psychology*, 90, 257–268, doi: 10.1037/0021-9010.90.2.257
- Judge, T.A., Erez, A., Bono, J.E., Thoresen, C.J. (2003). The Core Self-Evaluations Scale (CSES): Development of a measure. *Personnel Psychology*, 56, 303–331, doi: 10.1111/j.1744-6570.2003.tb00152.x

- Kasser, T., Ryan, R.M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 410–422, doi: 10.1037/0022-3514.65.2.410
- Kernis, M.H. (2005). Measuring Self-Esteem in Context: The Importance of Stability of Self-Esteem in Psychological Functioning. *Journal of Personality*, 73, 1569–1605, doi: 10.1111/j.1467-6494.2005.00359.x
- Konarski, R. (2010). *Modele równań strukturalnych. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Maricutoiu, L.P., Macinga, I., Rusu, S., Virga, D., Sava, F.A. (2012). Adaptation And Validation Of The Contingencies Of Self-Worth Scale On A Romanian Student Sample. *Cognition, Brain, Behavior. An Interdisciplinary Journal*, 16, 121–138.
- Marsh, H.W., Hocevar, D. (1985). Application of confirmatory factor analysis to the study of self-concept: First- and higher-order factor models and their invariance across groups. *Psychological Bulletin*, 97, 562–582, doi: 10.1037/0033-2909.97.3.562
- Oosterwegel, A., Field, N., Hart, D., Anderson, K. (2001). The relation of self-esteem variability to emotion variability, mood, personality traits, and depressive tendencies. *Journal of Psychology*, 69, 689–708, doi: 10.1111/1467-6494.695160
- Park, L.E., Crocker, J., Vohs, K.D. (2006). Contingencies of self-worth and self-validation goals: Implications for close relationships. W: K.D. Vohs, E. Finkel (red.), *Self and relationships: Connecting intrapersonal and interpersonal processes* (s. 84–103). New York: Guilford.
- Pierce, J.L., Gardner, D.G., Cummings, L.L., Dunham, R.B. (1989). Organization-based self-esteem: Construct definition, operationalization, and validation. *Academy of Management Journal*, 32, 622–648, doi: 10.2307/256437
- Rosenberg, M. (1986). Self-concept and psychological well-being in adolescence. W: R.L. Leahy (red.), *The Development of the Self* (s. 205–246). Orlando: Academic Press.
- Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., Rosenberg, F. (1995). Global Self-Esteem and Specific Self-Esteem: Different Concepts, Different Outcomes. *American Sociological Review*, 60, 141–156, doi: 10.2307/2096350
- SabzehAra, M., Ferguson, Y.L., Sarafraz, M.R., Mohammadi, M. (2014). An Investigation of the Associations Between Contingent Self-Worth and Aspirations Among Iranian University Students. *The Journal of Social Psychology*, 154, 59–73, doi: 10.1080/00224545.2013.843501
- Sęk, H. (red.), (1991). *Spółeczna psychologia kliniczna*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Strelau, J. (2003). *Psychologia. Podręcznik akademicki. Psychologia ogólna. Tom 1*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Uchida, Y. (2008). Contingencies of self-worth in Japanese culture: Validation of the Japanese Contingencies of Self-Worth Scale. *The Japanese Journal of Psychology*, 79, 250–256, doi: 10.4992/jjpsy.79.250

Aneks

J. Crocker, R.K. Luhtanen, M.L. Cooper, A. Bouvrette

Skala obszarów zależności wartości Ja (CSWS-PL)

adaptacja: [nazwiska autorów]

Poniżej przedstawiono zbiór stwierdzeń. Przeczytaj je uważnie i określ, w jakim stopniu się z nimi zgadzasz, stosując podaną niżej skalę.

- 1 – „Zdecydowanie się nie zgadzam”
- 2 – „Nie zgadzam się”
- 3 – „Raczej się nie zgadzam”
- 4 – „Trudno powiedzieć”
- 5 – „Raczej się zgadzam”
- 6 – „Zgadzam się”
- 7 – „Całkowicie się zgadzam”

1. Świadomość, że wyglądam atrakcyjnie, sprawia, iż dobrze się ze sobą czuję.	1	2	3	4	5	6	7
2. Moje poczucie własnej wartości wynika z tego, że Bóg mnie kocha.	1	2	3	4	5	6	7
3. Czuję się wartościowy(-a), gdy wykonam jakieś zadanie lepiej niż inni.	1	2	3	4	5	6	7
4. Moje poczucie własnej wartości nie jest zależne od tego, jak oceniam wygląd własnego ciała.	1	2	3	4	5	6	7
5. Robienie rzeczy, o których wiem, że są złe, sprawia, że tracę szacunek dla siebie.	1	2	3	4	5	6	7
6. Nie obchodzi mnie to, że inni mają złą opinię na mój temat.	1	2	3	4	5	6	7
7. Świadomość, że moja rodzina mnie kocha, sprawia, iż dobrze się ze sobą czuję.	1	2	3	4	5	6	7
8. Czuję się wartościowy(-a), gdy Bóg mnie kocha.	1	2	3	4	5	6	7
9. Nie mogę szanować siebie, jeśli inni mnie nie szanują.	1	2	3	4	5	6	7
10. Moje poczucie własnej wartości nie zależy od jakości moich relacji z rodziną.	1	2	3	4	5	6	7

11. Gdy postępuję zgodnie z moimi zasadami moralności, zaczynam bardziej siebie szanować.	1	2	3	4	5	6	7
12. Świadomość, że wykonuję zadania lepiej od innych, podnosi moje poczucie własnej wartości.	1	2	3	4	5	6	7
13. Moje zdanie o sobie nie zależy od tego, jak dobrze radzę sobie w pracy.	1	2	3	4	5	6	7
14. Nie mógłbym/mogłabym siebie szanować, gdybym nie żył(-a) zgodnie z zasadami moralności.	1	2	3	4	5	6	7
15. Nie dbam o to, co myślą o mnie inni.	1	2	3	4	5	6	7
16. Gdy moja rodzina jest ze mnie dumna, moje poczucie własnej wartości wzrasta.	1	2	3	4	5	6	7
17. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak oceniam atrakcyjność swojej twarzy.	1	2	3	4	5	6	7
18. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdyby Bóg mnie nie kochał.	1	2	3	4	5	6	7
19. Osiągnięcia w pracy zwiększają mój szacunek dla samego siebie.	1	2	3	4	5	6	7
20. Bycie lepszym od innych zwiększa mój szacunek dla samego siebie.	1	2	3	4	5	6	7
21. Moje poczucie własnej wartości spada, gdy myślę, że źle wyglądam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Świadomość osiągania dobrych wyników w pracy sprawia, że lepiej się ze sobą czuję.	1	2	3	4	5	6	7
23. To, co myślą o mnie inni, nie ma żadnego wpływu na to, co sam o sobie myślę.	1	2	3	4	5	6	7
24. Gdy czuję się niekochany(-a) przez moją rodzinę, moje poczucie własnej wartości spada.	1	2	3	4	5	6	7
25. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w rywalizacji z innymi.	1	2	3	4	5	6	7
26. Moje poczucie własnej wartości wzrasta, gdy czuję, że Bóg mnie kocha.	1	2	3	4	5	6	7
27. Osiągnięcia w pracy wpływają na moje poczucie własnej wartości.	1	2	3	4	5	6	7
28. Moje poczucie własnej wartości by ucierpiało, gdybym zrobił(-a) coś nieetycznego.	1	2	3	4	5	6	7

29. Fakt, że posiadam rodzinę, której na mnie zależy, jest ważny dla mojego poczucia godności.	1	2	3	4	5	6	7
30. Moje poczucie własnej wartości nie zależy od tego, czy czuję się atrakcyjny(-a).	1	2	3	4	5	6	7
31. Gdy myślę, że postępuję wbrew woli Boga, źle się ze sobą czuję.	1	2	3	4	5	6	7
32. Na moje poczucie własnej wartości wpływa to, jak dobrze wypadam w zadaniach wymagających współzawodnictwa.	1	2	3	4	5	6	7
33. Źle się ze sobą czuję, gdy moje wyniki w pracy są słabe.	1	2	3	4	5	6	7
34. Moje poczucie własnej wartości zależy od tego, czy przestrzegam swoich zasad moralnych.	1	2	3	4	5	6	7
35. Moje poczucie własnej wartości zależy od tego, jak oceniają mnie inni.	1	2	3	4	5	6	7

Streszczenie. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie polskiej adaptacji kwestionariusza *Contingencies of Self-Worth Scale (CSWS)*, autorstwa Crocker i współpracowników (2003). Narzędzie to pozwala wyróżnić siedem obszarów zależności wartości Ja (wygląd, miłość Boga, rywalizacja, przestrzeganie zasad, akceptacja innych, wsparcie rodziny, kompetencje akademickie) oraz określić, jakie obszary zależności wartości Ja mają największe znaczenie dla samooceny (poczucia wartości) danej osoby.

W artykule przedstawiono analizę trafności wewnętrznej i teoretycznej narzędzia oraz określono jego rzetelność. Analiza trafności wewnętrznej objęła przeprowadzenie na CSWS eksploracyjnej i confirmacyjnej analizy czynnikowej. Analiza trafności teoretycznej objęła testowanie korelacji obszarów zależności wartości Ja z samooceną, poczuciem stresu, gotowością do samonaprawy i narcyzmem oraz postawami wobec pieniędzy. Poziom rzetelności sprawdzono za pomocą testu α Cronbacha. Przeprowadzone analizy wskazały na dobre dopasowanie sześcioczynnikowego modelu CSWS (tj. przestrzeganie zasad, miłość Boga, kompetencje, rywalizacja, wsparcie rodziny, akceptacja innych) do polskiej grupy i na dobre własności psychometryczne tego modelu.

Słowa kluczowe: obszary zależności wartości Ja, adaptacja, samoocena, samonaprawa, narcyzm

Data wpłynięcia: 21.10.2016

Data wpłynięcia po poprawkach: 25.07.2018

Data zatwierdzenia tekstu do druku: 1.10.2018